

ANALIZA BILANSA

Dodatak „Narodnom Blagostanju“

BROJ 9

BEOGRAD, 29. FEBRUAR 1936.

GODINA VIII

Sadržaj:

Trgovačko-industrijska banka, Beograd
Elektro-Makiš a. d., Beograd

TRGOVAČKO-INDUSTRIJSKA BANKA, BEOGRAD

Godišnji izveštaj Trgovačko-industrijske banke, koji po svom kvalitetu uvek spada među najbolje od sviju akcionarskih izveštaja kod nas, i ovoga je puta neobično informativan i ukazuje na sasvim pravilno i duboko razumevanje privrednih prilika kod nas i u svetu. On je pun podataka i još puniji razmišljanja ne samo o bančinom poslovanju, već i o najvažnijim privrednim pojavama i problemima današnjice.

Bančina uprava, na primer, sasvim tačno primećuje da popuštanje depresije u svetskoj privredi može da posluži kao dokaz, da su krize prolazne, kao što je i prosperitet vremenski ograničen. Ako još nismo došli do potpunog ozdravljenja, uzrok je u tome, kao što veli uprava, što su paliativne mere još uvek glavna oruđa za borbu protivu depresije. Sa puno objektivnosti tretira se i pitanje naših zemljoradničkih dugova i smatra se, da se moraju učiniti izvesne olakšice, jer dugovi zaključeni u vreme visoke konjunktore predstavljaju nesnošljiv teret u eri deflacije. Međutim, kao što se i »Narodno blagostanje« odavno zalaže za individualnu zaštitu, tako je i bančina uprava protivna svakom generalisanju.

Prelazeći na analizu bančinog bilansa, moramo konstatovati da se Trgovačko-industrijska banka ne može posmatrati samo sa isključivo bankarsko-analitičkog gledišta. Ona nije samo banka, već takođe i veliki industrijalac. Najzad, ni time je nismo dovoljno obeležili, jer njeno učestvovanje u industriji nije ograničeno samo na jednu granu industrijske delatnosti već na više njih, što je neobično važno kod proučavanja volumena njenih poslova, kao i zbog podele rizika. Trgovačko-industrijska banka kao industrijalac angažovana je u šumskoj odnosno drvarskoj industriji, u električnoj industriji i u industriji kamena. Pored bankarske radnje ona ima i tri industrijska preduzeća: Elektro-Makiš, Strugaru-Makiš i Kamenolom »Bazalt«. Elektro-Makiš ima oblik samostalnog akcionarskog društva, ali se gotovo sve akcije nalaze u rukama Trgovačko-industrijske banke. Strugara i kamenolom su u strukturelnom sastavu banke i u njezinoj neposrednoj režiji. Kad bi se i ova dva preduzeća pretvorila u akcionarska društva, banka bi se približila tipu »holdinga«. Doduše, vodi se i samostalni bankarski posao. Međutim, kad bi se iz bančine aktive izbacile pozicije koje se odnose na njena industrijska preduzeća, Trgovačko-industrijska banka dobila bi izgled koji ima svaka druga srednja ili manja banka. Ovako je moramo bezuslovno ubrojiti među veće novčane zavode.

Smatramo da ne treba ni spominjati, da Trgovačko-industrijska banka nije tražila zakonsku moratorijalnu zaštitu, niti se njome via facti koristila, kao što su to radile mnogobrojne druge banke. Ona je svim svojim obavezama tačno i na vreme odgovarala. Inače, moglo bi se gotovo reći da ona nije ni znala za paniku ulagača, jer smanjenje uloga

za 1,4 milion, sa 11,1 miliona u 1930 na 9,7 miliona krajem 1931 i ne broji. Ovakvo držanje ulagača može se objasniti jedino intimnijim kontaktom između njih i bančine uprave.

Jačina bančnih sredstava i njeno poslovanje najbolje se vidi iz sledeće tablice, u kojoj upoređujemo glavne bilansne pozicije za nekoliko poslednjih godina:

Aktiva	Račun izravnjanja				
	1931	1932	1933	1934	1935
	u hiljadama dinara				
Gotovina	994	497	1.191	2.811	1.687
Menice	2.161	744	235	255	353
Tekući rač.	1.656	2.700	2.608	2.555	4.037
Hart. od vrednosti -	15.422	15.009	15.008	15.006	14.904
Vrednost rez. fonda	1.302	577	591	669	715
Elektro-Makiš tekući	8.569	8.328	8.917	6.998	2.744
Kamenolom »Bazalt«	—	—	—	255	440
Strugara »Makiš«	15.838	14.700	12.537	11.546	11.797
Nameštaj i pribor	65	65	65	65	65
Kaucije, gar., ostave	21.837	10.030	7.622	13.601	12.359
Pasiva					
Glavnica	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Stalni rez. fond	711	896	1.060	1.180	1.310
Osobeni rezervni	2.265	2.925	3.599	4.169	4.785
Kursna razl. efekata	206	206	220	244	850
Fond za otpis dubioza	—	—	—	—	602
Amort. fond strugare	3.657	4.106	4.557	5.008	5.195
Rezer. el. centrale	1.334	1.581	1.828	2.075	2.321
Fond za otpis pokret.	48	95	148	201	255
Fondovi ukupno	8.221	9.810	11.412	12.878	15.319
Penz. fond čin.	105	157	213	266	321
Menice	3.841	4.488	4.490	4.700	2.380
Tekući računi	12.876	8.976	6.471	5.084	684
Ulozi na štednju	9.716	7.911	7.318	6.003	7.163
Dividenda i tantijema	1.250	1.243	1.243	1.231	1.358
Obrtni kapital	46.009	42.285	41.154	40.162	37.224
Kauc., gar. itd.	21.833	10.062	7.622	13.602	12.359
Zbir bilansa	67.842	52.647	48.776	53.764	49.583

Kod ogromne većine naših banaka obrtni kapital je jako reduciran za vreme bankarske krize, a tako isto i angažmani u aktivi. Kod Trgovačko-industrijske banke kretanje obrtnog kapitala u 1931 bilo je upravo obrnuto, pošto je on tada porastao sa 40,77 na 46 miliona dinara. U toku sledećih godina i ovde se smanjuje obrtni kapital, ali samo u manjem obimu. I to neznatno smanjenje obrtnog kapitala nema nikakve veze sa bankarskom krizom. Ono je izazvano time što su sredstva bančnih preduzeća, naročito njihova sopstvena sredstva, u stalnom porastu, tako da je i banka mogla da sve više svojevoljno reducira tuđa sredstva. S druge strane i politika same banke kretala se u pravcu sve jačeg samofinansiranja. To se vidi ne samo iz stalnog i sistematskog dotiranja bančnih fondova, već takođe iz sledećeg upoređenja koje nam prikazuje

kretanje bančnih sopstvenih i tuđih sredstava u toku poslednjih pet godina (u milionima dinara):

Godina	1931	1932	1933	1934	1935
Sopstvena sredstva	18,22	19,81	21,41	22,87	25,32
Tuđa sredstva	27,79	22,77	19,74	17,28	11,90

Kao što se vidi težište finansiranja prenosi se sve više sa tuđih sredstava na sopstvena. U 1935 na svakih 100 dinara sopstvenih sredstava otpada samo 63 dinara tuđih. Time banka, istina, po malo slabi svoj bankarski karakter. Međutim, to je ipak vrlo povoljno, jer se tako znatno povećava bančina interna finansijska snaga. Likvidna bančina sredstva premašuju obaveze. To znači da se celokupan bančin angažman u industrijskim preduzećima oslanja na sopstvena bančina sredstva. To je upravo sjajan i skroz zdrav razvoj. Za bančinu poslovnu politiku naročito je karakteristično kretanje pasivnih tekućih računa. Od 1931 oni pokazuju stalno smanjenje; u 1935 iznose samo 684 hiljade prema 12 miliona 876 hiljada u 1931 godini. Oni su samo u 1935 godini smanjeni za 4,4 miliona. To po prilici odgovara smanjenju tekućeg računa Elektro-Makiš u aktivi, a ovo poslednje izazvano je time što je Elektro-Makiš prošle godine naplatio od Beogradske opštine svoje staro potraživanje od nekoliko miliona. Kao dokaz da je banka svojevremeno smanjila svoje obaveze po tekućem računu može da posluži i kretanje uloga u 1935. Kad bi bilo u pitanju neko nepoverenje poverilaca, sigurno je da bi se i uložili, jer su ulagači najnemirniji i najnepouzdaniji poverilac. Međutim, uložili su povećani sa 6 na 7,16 miliona dinara.

Neobično je interesantna i bančina aktiva. Ako apstrahiramo poziciju »Kaucije, garantije i ostave«, koja je bez naročitog poslovnog značaja, onda vidimo da je najveći deo bančine aktivnosti skoncentrisan na finansiranje i eksploataciju njenih industrijskih preduzeća. Sasvim saglasno sa tendencijom bančinog razvitka menični portfelj je na putu da se izgubi iz njezinih knjiga. Eskont menica u prošloj godini povećan je, istina, za oko 100 hiljada dinara, ali ipak krajem godine iznosi samo 353 hiljade. To znači da na eskont menica ne otpada ni 1% bančine aktive. I u tekuće račune angažovano je manje od 11% bančinog obrtnog kapitala. Krajem prošle godine oni su iznosili samo 4,03 miliona. Na gotovinu otpada 1,68 milion, a u vrednosti rezervnog fonda plasirano je 715 hiljada. Svi ostali aktivni računi u iznosu od skoro 30 miliona dinara predstavljaju poslove sa sopstvenim industrijskim preduzećima.

Kao što je već spomenuto, Trgovačko-industrijska banka vezala je svoju sudbinu za tri industrijska preduzeća: Strugaru Makiš, Elektro-Makiš i Kamenolom »Bazalt«. Angažman u industriji kamena još je srazmerno neznatan. U prošloj godini i poslovi u toj industriji bili su manjeg obima. Prihodi su bili ipak toliki, da su se mogle izvršiti u punom opsegu sve potrebne amortizacije, a ostao je i mali višak od 4 hiljade dinara koji se javlja među приходима u bančinom računu gubitka i dobitka. Kako je u ovaj posao ungažovano samo 440 hiljada dinara, odnosni dobitak iznosi skoro 10%. S obzirom na velike javne radove, koji su u toku, može se očekivati da će se i poslovanje kamenoloma znatno uvećati.

Što se tiče Elektro-Makiša, on je 1930 godine pretvoren u samostalno akcionarsko društvo, prvo sa glavnicom od 5 a zatim od 15 miliona dinara. Ova glavnica javlja se u bančinom bilansu u Računu hartija od vrednosti, koji je krajem 1935 iskazan sa 14,9 miliona dinara. Banka nije samo vlasnik Elektro-Makiša, nego i njegov finansijer.

U Strugari »Makiš« plasirano je 11,79 miliona, odnosno oko 32% bančinog kapitala. Usvajajući uvek princip što većeg publiciteta i čitkosti bilansa, banka u svojoj aktivi veoma detaljno objavljuje način plasmana kao i volumen kapitala koji su stavljeni na raspoloženje strugari. U svom izveštaju bančina uprava posvećuje jedno poglavlje razvoju i prilikama naše

šumske industrije, a drugo — poslovima Strugare Makiš, koju banka eksploatiše neposredno.

Uprava konstatuje da su prilike u našoj šumskoj industriji u toku prošle godine bile povoljne. Izvoz je bio znatan, cene u skoku, a poslovi su opet donosili profit. Najviše je izvoženo u Italiju, a izvoz u Mađarsku morao je biti reduciran zbog teškoća plaćanja. Zbog usvajanja sankcija prema Italiji, naša šumska privreda došla je, međutim, u jesen 1935 ponovo u krizu, jer je u Italiju išlo oko 70% našeg izvoznog viška. Zamena za izgubljeno talijansko tržište nije se još našla. Zbog toga se u 1936 godinu ulazi sa velikim pesimizmom. Proizvodnja strugare »Makiš« održana je u 1935 na istom nivou kao i prethodne godine. Prodaja po količini bila je ipak nešto manja, ali je zbog porasta cena čista zarada strugare porasla za oko 100 hiljada dinara. Uprava podvlači da je već prodala oko 50% projektovane proizvodnje za 1936, i nada se da će uspeti i sa prodajom ostatka, naročito zbog toga što ima izgleda da će se u vezi sa sankcijama i uklanjanjem valutnih teškoća povećati izvoz u Mađarsku, na račun austrijskog izvoza, koji je sada u većoj meri upućen na talijansko tržište. U pogledu izvoza u Mađarsku strugara Makiš ima, inače, naročito preimućstvo zbog jeftinog vodenog puta Savom i Dunavom.

Sledeća tablica pokazuje nam sredstva sa kojima radi strugara:

Investicije	1932	1933	1934	1935
u hiljadama dinara				
Zemljište i zgrade	2.885	2.885	2.898	2.976
Mašinerije strugare	3503	3.517	3.517	3.530
Maš. rez. elektr. centr.	2.467	2.467	2.467	2.467
Pruga i mostovi	437	437	437	437
Prev. sredstva, alat, nam.	411	462	468	470
Ukupno:	9.704	9.769	9.789	9.880
Obrtni kapital				
Izrađena roba	2.505	1.617	588	419
Sirovine na lageru	326	29	62	153
Dužnici za građu	1.202	795	652	877
Šumska eksploatacija	962	325	453	467
Ukupno:	4.995	2.768	1.757	1.916

Kao što se vidi investicije su već nekoliko godina uglavnom nepromenjene. Jedino su u 1935 izvršene neke manje nabavke. Treba napomenuti da su investicije strugare već amortizovane sa 80% njihove početne vrednosti. Obrtni kapital je već nekoliko godina opadao, ali u 1935 dolazi opet do izvesnog povećanja. Najveće povećanje pokazuju dužnici za građu, a zatim sirovine na lageru. Nasuprot tome smanjena je zalih izrađene robe, što nam dokazuje da je plasman robe u 1935 bio povoljan. Kao što nam pokazuje donja tablica, strugara je za banku i prošle godine predstavljala najlukrativniji angažman, jer je donela oko 64% od ukupne sume prihoda koji su proknjiženi kroz Račun gubitka i dobitka.

Rashodi	1932	1933	1934	1935
u hiljadama dinara				
Troškovi	694	896	1.052	851
Kamate i prov.	2.080	1.602	1.072	678
Gub. kamenoloma	—	—	21	—
Amort. strugare				
Makiš	449	541	450	187
Amort. rez. el.				
centr. Makiš	247	247	247	247
Amort. pokretnog inventara	48	53	53	53
Otpis nenaplat. potraž.	422	1.251	653	602 (fond)
Kursna razlika hartija	562 (gub.)	—	—	605 (fond)
Čista dobit	2.024	2.042	1.914	2.098

Od toga se deli:				
Rezerv. fondu	101	102	96	105
Osobnom fondu	660	674	570	615
Penz. fondu	20	20	19	21
Tantijema	243	245	230	357
Dividenda	1.000	1.000	1.000	1.000
Prihodi				
Kamata i prov.	3.816	2.912	2.333	619
Prihod hartija				
od vrednosti	1.500	1.460	—	1.390
Prih. strugare	1.480	2.140	3.115	3.217
Prih. kamenol.	—	—	—	4
Razni prihodi	—	29	15	92
Zbir prihoda ili rashoda	6.796	6.541	5.464	5.322

Bančini bruto prihodi ove godine manji su od prošlogodišnjih za 142 hiljade dinara. Ostali su dakle skoro bez promene, iako imamo u strukturi prihoda znatne varijacije. Prihodi od kamata i provizija iznose 619 hiljada i smanjeni su prema prethodnoj godini za 1,7 miliona. To je prouzrokovano smanjenjem plasmana i sniženjem interesne stope. Prihod od hartija od vrednosti, a to je dividenda Elektro-Makiša, iznosi 1,35 miliona, a od kursne razlike hartija od vrednosti 40 hiljada. Najzad, prihod od strugare povećan je, kao što je već ranije spomenuto, za oko 100 hiljada i iznosi 3,2 miliona dinara. Dobitak od strugare Makiš povećava se iz godine u godinu. Ako se uzme u obzir, da je strugara velikim delom otpisana, onda se tek jasno vidi kakvu vrednost ona pretstavlja za banku i za buduću razvitak njene dobiti.

Na strani rashoda troškovi su smanjeni sa 1,05 na 0,85 miliona odnosno za 20%. Zbog maksimiranja kamatne stope i smanjenja bančine obaveze reducirani su takođe i rashodi na kamate za oko 40%, odnosno sa 1,07 miliona na 678 hiljada dinara. Pošto su mašinerije strugare Makiš već amortizovane sa 100%, ove je godine smanjena i ta pozicija sa 450 na 187 hiljada dinara. Inače, amortizacija rezervne električne centrale Makiš, kao i amortizacija pokretnog inventara ne menjaju se već treću godinu. Najzad, više nema otpisa nenaplativih potraživanja, ali je banka za pokriće eventualnih budućih gubitaka obrazovala fond za otpis dubioza kome je dotirano 602 hiljade dinara. Ove godine uneto je i u fond kursne razlike hartija od vrednosti daljih 605 hiljada dinara, tako da on krajem 1935 iznosi 850 hiljada.

Pošto su izvršene sve amortizacije i dotirana pomenuta dva fonda, ostao je još čisti dobitak od 2,1 miliona, koji je ovako podeljen: 105 hiljada rezervnom fondu, 615 hiljada osobnom rezervnom, 21 hiljada penzionom fondu, 357 hiljada za tantijemu i 1 milion dinara kao 10% dividenda. Trgovačko-industrijska banka plaća već čitavih 5 godina nepromenjenu dividendu od 10%. Da nije bilo znatnih dotacija fondovima, za 1935 mogla se podeliti i dividenda od skoro 30%. Akcionari postupaju ipak sasvim pravilno, kad se odriču veće dividende, jer se za vreme dobrih godina i mora izdvajati rezerva za rđave godine.

U upravnom odboru Trgovačko-industrijske banke u 1935 nalaze se sledeća gospoda: Vaso T. Knežević, predsednik; Dragić R. Pavlović, Miloje Ž. Radošević, Gavriilo Ž. Radošević, Aleksandar R. Pavlović i Aleksandar T. Tadić, članovi. U Nadzornom odboru su g. g.: Kosta Mijatović, predsednik; Andrija Tošić, Božidar Živković, Sveta J. Stanković i Milorad T. Tadić, članovi. Direktor banke je g. Aleksandar T. Tadić.

ELEKTRO-MAKIŠ A. D., BEOGRAD

Elektro-Makiš bio je dugo godina u sastavu Trgovačko-industrijske banke, Beograd. Međutim, 1930 banka je našla za zgodnije da ga izdvoji. Tako je nastalo zasebno akcionarsko

čruštvo. U ranijim analizama detaljno smo izložili istorijat osnivanja Elektro-Makiša.

Uprava Elektro-Makiša a. d. veli u svom poslednjem poslovnom izveštaju, da se u 1935 godini u životu preduzeća desio „niz značajnih događaja prvoklasne važnosti“. Pre svega, sređeni su ugovorni odnosi sa Beogradskom opštinom, zatim je likvidirano i najvećim delom i naplaćeno staro potraživanje od Opštine i, najzad, preduzeće je nastalo: da vrši ekspanziju u sremskom području. Teško je reći koja je od ove tri stvari važnija, jer se sve tri svode na isto. U podjednako meri imaju za cilj da obezbede preduzeću život i da prošire njegovo poslovanje. Likvidiranjem starog potraživanja od Opštine likvidirana je jedna neprijatnost, koja je silom prilika bila namećnuta Elektro-Makišu. Time su stvari postavljene na svoje mesto i učinjen je kraj jednoj nemogućoj situaciji. Preduzeće je, naime, imalo ogroman gubitak na kamatama usled toga što Opština nije blagovremeno plaćala svoj dug.

Nije ništa manje važna ni nova koncesija koju je Elektro-Makiš a. d. dobio od Beogradske opštine. Ona treba da mu obezbedi izvesan minimum proizvodnje. Najzad, ekspanzija u Sremu omogućuje dalje povećanje prodaje struje.

Investicije električnih centrala, vodovi visokog i niskog napona, transformatorska postrojenja itd. iziskuju ogromna sredstva. Ako centrala radi s punim kapacitetom ili ako uopšte ne radi, troškovi za održanje investicija su skoro isti. To se može reći i za amortizaciju investicija. To znači dalje, da će i koštanje struje uglavnom zavisiti od obima proizvodnje. Ako cena za obezbeđeni minimum i nije naročito velika, ona će preduzeću ipak dobro doći, jer pokriva jedan deo režijskih troškova. Istina je, tu nema još profita. Međutim, svojom ekspanzijom preduzeće pomalo osigurava i stalnost uposlenja svim svojim električnim napravama. A stalnost uposlenja je najvažniji činilac za postizanje profita, naročito u električnoj industriji. Zbog toga se životna snaga električnih preduzeća i mora ceniti prema njihovoj ekspanziji i uposlenosti investicija. Širenje Elektro-Makiša dokazuje nam da je on pun životne snage. Neobično povoljnu strukturu Elektro-Makiša a. d. pokazuje nam i sledeća tablica:

Aktiva	Račun izravnjanja				
	1931.	1932.	1933.	1934.	1935.
	u hiljadama dinara				
Gotovina	12	5	31	88	133
Hart. od vrednosti	—	—	—	560	560
Vredn. rez. fonda	97	57	57	442	503
Dužnici za inst. i struju	3.373	4.292	7.573	7.830	2.845
Dalekovodi	10.726	10.675	10.659	10.706	12.557
Centrala Makiš	15.408	15.948	16.156	16.730	16.785
Centrala Šabac	6.477	6.468	6.485	6.446	6.456
Alat, pribor, nam.	242	271	257	261	268
Razna aktiva	87	115	32	292	251
Ostave, kaucije, depo — men.	837	866	932	2.552	8.226
Pasiva					
Gotovina	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Fondovi:					
Stalni rez.	150	263	376	485	540
Za pov. glavnice	349	585	823	1.002	1.000
Penzioni	29	50	71	91	91
Za pronalaska	29	50	71	91	91
Kursna razl. hartija	—	—	—	—	16
Amortizacioni	6.090	9.205	12.340	15.820	19.226
Otpis pokr. inven.	24	51	77	103	130
Fondovi ukupno	6.671	10.204	13.758	17.592	21.095
Trg.-industr. banka	8.566	8.329	8.917	6.998	2.744
Obav. po otv. rač.	3.994	2.407	1.645	1.840	1.268

Kauc. za potr. struje	166	181	194	224	251
Divid. i tantijema	2.023	1.709	1.709	1.702	—
Ostave, kaucije, depo-men.	837	866	932	2.552	8.226
Zbir bilansa	37.260	38.696	42.182	45.910	48.584

Da pogledamo najpre aktivu. U 1935 zbir bilansa iznosi 48,58 miliona dinara prema 45,91 miliona. Ako se iz aktive izbacila pozicija »Ostave, kaucije i depo-menice«, koja nema naročito veliki značaj za ocenu strukture preduzeća, videćemo da je aktiva Elektro-Makiša u 1935, u stvari, za oko 3 miliona dinara manja nego u prethodnoj godini. Međutim, to još ne znači da je u preduzeću ekspanzija zamenjena redukcijom proizvodnje. Naprotiv. Cifre koje su iznete u aktivu treba malo bolje zagledati.

Primitićemo da su smanjeni »dužnici za instalacije i struju« za 5 miliona, sa 7,83 na 2,84 miliona dinara, a povećana je pozicija »dalekovodi« za 1,85 miliona, sa 10,70 na 12,55 miliona dinara. Ostale promene su neznatne. Otkuda potiču ove dve promene? Malo pre je spomenuto da je Elektro-Makiš imao milionsko potraživanje od Beogradske opštine. To potraživanje, koje je iznosilo oko 6 miliona dinara i na kome je pretrpljen znatan gubitak na kamata, bilo je zamrznuto i datira još iz 1933 godine. Sada se Elektro-Makiš rešio te neugodnosti, i blagodareći tome što je već naplatio skoro celu svoju tražbinu mogao je da smanji i svoje obaveze, a s time u vezi i izdatke na kamatu.

Za preduzeće je neobično povoljna i druga promena u aktivu, naime, povećanje investicija, jer svedoči o njegovoj ekspanziji. Još u 1934 izgrađen je dalekovod do Umke u dužini od 10 km. U 1935 otkupljena su električna postrojenja privatne centrale u Staroj Pazovi i posle rekonstrukcije priključena su za dalekovod Elektro-Makiša, a s Opštinom u Staroj Pazovi zaključen je nov ugovor za 25 godina.

U pasivi imamo takođe dve važne i za preduzeće neobično povoljne promene, i to: povećanje sopstvenih sredstava i smanjenje obaveza. U vezi sa naplatom pomenutog zamrznutog potraživanja od Beogradske Opštine, smanjene su obaveze prema Trgovačko-industrijskoj banci za 4,25 miliona i obaveze po ostalim tekućim računima za 572 hiljade dinara. Krajem 1935 ukupne obaveze Elektro-Makiša iznose oko 4 miliona dinara. Tolika je po prilici i njegova likvidna imovina u aktivu (gotovina, hartije od vrednosti i dužnici). Kretanje odnosa između sopstvenih sredstava i investicija pokazuje nam sledeća tablica (u milionima dinara):

Godina	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Investicije	26,20	32,85	33,36	33,55	34,14	36,06
Sopstv. sredstva	8,32	21,67	25,20	28,75	32,59	36,09

U 1930 godini sopstvena sredstva nisu pokrivala ni 1/3 investicija. Zbog toga je u 1931 glavnica povećana sa 5 na 15 miliona, a znatna je bila i amortizacija, tako da su krajem te godine sopstvena sredstva pokrivala već skoro 2/3 investicija, iako su one u međuvremenu takođe znatno porasle. Posle 1931 glavnica se više ne menja, ali se u amortizacioni fond investicija redovno unosi preko 3 miliona dinara godišnje, a postepeno rastu i ostali fondovi. Najzad, krajem 1935 godine celokupne investicije pokrivene su sopstvenim sredstvima. Inače, sama dosadašnja amortizacija iskazana je sa 19,22 miliona, što znači da su investicije već amortizovane sa oko 53%. Kao što se vidi, amortizacija se vrši neobično rigorozno,

Zbog intenzivne amortizacije investicija i smanjenja prihoda usled sniženja srednje prodajne cene električne energije, za 1935 — po prvi put od osnivanja društva — nije akcionarima podeljena dividenda.

Račun gubitka i dobitka

Rashodi	1932	1933	1934	1935
Troškovi proizvodnje	7.612	8.098	8.490	6.866
Kamata i provizije	1.907	1.148	799	209

Amort. investicija	3.141	3.166	3.507	3.432
Otpisi nenaplaćenih potraž.	69	19	47	2
Fondovi kursne razlike	—	—	—	16
Čista dobit	2.092	2.094	2.020	19
Od toga se deli:				
Rezervnom fondu	105	105	101	19
Fondu za pov. glavnice	236	238	176	—
Penzionom fondu	21	21	20	—
Fondu za pronalasku	21	21	20	—
Tantijema	209	209	202	—
Dividenda	1.500	1.500	1.500	—
Prihodi				
Od prodaje el. struje	14.716	14.356	14.685	10.235
Od kirije strujomera	145	156	168	204
Razni	—	9	10	105
Zbir prih. — rashoda	14.861	14.522	14.864	10.544

Prihodi od prodate električne struje smanjeni su za 4,45 miliona dinara, sa 14,68 na 10,23 miliona. Inače, proizvodnja i prodaja struje bila je u 1935 jača nego ma kada ranije. Povećanje potrošnje prema prethodnoj godini iznosi 11%. Smišljenom propagandom uprava je uspela da poveća broj priključaka osvetljenja za skoro 20%. To se vidi iz povećanja prihoda od kirije strujomera. S druge strane uvršten je među potrošače Elektro-Makiša i znatan broj malih i srednjih preduzeća, koja su pre toga radila sa sopstvenim pogonom. Ako su uprkos tome prihodi od prodaje električne struje onako osetno smanjeni, očigledno je da se uzrok nalazi u promeni cena. Kao što se vidi, iz objašnjenja koje daje uprava, stvar zaista tako stoji. Novim ugovorom sa Beogradskom opštinom koji je zaključen na 4 godine snižene su dosadašnje cene za preko 50%. U naknadu za tu žrtvu Elektro-Makišu je priznato isključivo pravo da za vreme trajanja koncesije snabdeva energijom vodovodske instalacije, s tim da mu se po isteku roka garantuje prioritet snabdevanja i za dalje godine pod jednakim uslovima sa drugim ponuđačima.

Žrtva učinjena od strane Elektro-Makiša je, zaista, velika i zaslužuje javno priznanje. Da bi se paralisao manjak prihoda preduzete su najenergičnije mere za redukciju proizvodnih troškova. Ovi su smanjeni za 1,63 milion, a blagodareći smanjenju društvenih obaveza reducirani su i rashodi na kamatu i proviziju za 590 hiljada dinara. Ipak manjak prodajne vrednosti struje bio je suviše veliki, tako da je bilo nemoguće da se on odmah sasvim nadoknadi. Čisti dobitak iznosi na taj način samo 19 hiljada dinara i upotrebljen je za povećanje rezervnog fonda.

Uprava preduzeća gleda s optimizmom na razvitak poslovanja u budućnosti. Smatramo da njene nade nisu bez osnova. Možda će teže ići sa daljom znatnijom redukcijom troškova, ali je povećanje prodaje i potrošnje struje zaista moguće. Forme upotrebe električne energije toliko su mnogobrojne, a ona ima toliko prednosti nad drugim energijama, da se može reći da je konzum tek u početku razvika. To priznaje i uprava. Na jednome mestu u izveštaju ona veli: »još uvek smo daleko od toga da možemo za svoje područje reći da je u njemu odomaćen i primenjen kao svetlosni izvor u glavnom samo električna energija«. U 1936 biće i fiskalno opterećenje preduzeća niže nego ranije, jer iskazuje znatno manji dobitak. U vezi s tim može se očekivati, da će Elektro-Makiš a. d. krajem 1936 opet deliti dividendu, pod uslovom da ne nastupe neki nepredviđeni nepovoljni događaji.

U upravnom odboru Elektro-Makiša a. d., Beograd, nalaze se sledeća g. g.: Vaso T. Knežević, predsednik; Gavriilo Ž. Radošević, Aleksandar R. Pavlović, Dragić R. Pavlović, Miloje Ž. Radošević i Aleksandar T. Tadić, članovi. U nadzornom odboru su gospoda: Kosta Mijatović, Nikola Stevanović, Božidar Živković, Petar M. Milenković, Andrija Tošić i Sveta J. Stanković. Direktor je g. Inž. Pero Purišić.